

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра публічного управління та менеджменту інноваційної діяльності

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Заступник директора ННІ неперервної
освіти і туризму
В.В. Олійник

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри публічного управління
та менеджменту інноваційної діяльності
Протокол № 2 від “07” вересня 2020 р.
В.о. завідувача кафедри: С.М. Приліпко

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

“Державне регулювання АПК”

Галузь знань: 28 “Публічне управління та адміністрування”

Спеціальність 281 “Публічне управління та адміністрування”

Освітньо-професійна програма: “Публічне управління та адміністрування”

Освітній ступінь: магістр

Розробник: професор кафедри публічного управління та менеджменту
інноваційної діяльності, д.е.н., с.н.с. Ковальова Олена Вікторівна

**1. Опис навчальної дисципліни
“ Державне управління АПК “**

Галузь, спеціальність, ОПП, освітній ступінь	
Галузь знань	28 “Публічне управління та адміністрування“
Спеціальність	281 “Публічне управління та адміністрування”
Освітньо-професійна програма	“Публічне управління та адміністрування”
Освітній ступінь	Магістр
Характеристика навчальної дисципліни	
Вид	Обов’язкова
Загальна кількість годин	120
Кількість кредитів ECTS	4
Кількість змістових модулів	2
Курсовий проект (робота)	–
Форма контролю	Екзамен
Показники навчальної дисципліни для заочної форм навчання	
	заочна форма навчання
Рік підготовки	2
Семестр	3
Лекційні заняття	8 год.
Практичні заняття	6 год.
Самостійна робота	106 год.
Індивідуальні завдання	-
Кількість тижневих аудиторних Годин	6 год.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Державне регулювання АПК» є набуття здобувачами загальних та спеціальних компетентностей щодо системного вивчення властивостей регулятивних функцій держави та ринку для забезпечення рівня розвитку АПК, що дасть можливість оцінювати їх ефективність та обґрунтовувати вибір тих чи інших заходів державного регулювання.

Завдання полягає у формуванні у здобувачів теоретичних знань та набутті практичних навичок щодо науково-аналітичного опрацювання проблем аграрного сектору з позиції загальнодержавних інтересів та інтересів сільськогосподарських виробників, можливості опанування теоретичних підходів до розробки та реалізації комплексу заходів щодо регулювання і підтримки АПК.

Програмні результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен

знати:

знати теоретичні та прикладні засади публічної політики, основ та технологій прийняття управлінських рішень в сфері державного регулювання АПК, управління відповідними ресурсами;

основні інструменти державного регулювання АПК та особливості їх застосування залежно від цілей та обраного об'єкту регулювання;

інституційну систему державного регулювання АПК;

нормативно-правові акти державного регулювання АПК.

вміти:

застосовувати сучасні моделі управління та адміністрування в державному регулюванні АПК;

розробляти національні/регіональні програмні документи щодо розвитку публічного управління використовуючи системний аналіз і комплексний підхід на основі командної роботи;

оцінювати ефективність застосування інструментів державного регулювання.

Набуття компетентностей:

загальні компетентності (ЗК): здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

спеціальні (фахові) компетентності (СК): здатність здійснювати професійну діяльність з урахуванням потреб забезпечення національної безпеки України; здатність надавати експертну оцінку нормативно-правовим актам на різних рівнях публічного управління та адміністрування.

Міждисциплінарні зв'язки. Вивчення дисципліни базується на теоретичних знаннях та практичних навичках з дисциплін: «Публічна політика

та євроінтеграційні процеси», «Методологія та організація наукових досліджень»; «Публічне управління», «Технології стратегування в публічному управлінні», «Право в публічному управлінні», «Організація діяльності органів публічної влади», «Державне управління національною безпекою» та «Публічне адміністрування».

Згідно з навчальним планом для здобувачів заочної форми навчання на вивчення дисципліни «Державне регулювання АПК» відводиться 120 год., у т.ч. на лекції – 8 год.; практичні заняття – 6 год.; самостійну роботу – 106 год.

Основними формами вивчення дисципліни «Державне регулювання АПК» є лекції, практичні заняття та самостійна робота. Самостійна робота передбачає опрацювання змісту лекційного матеріалу, нормативно-правових актів, монографій, наукових публікацій, підручників, навчальних і методичних посібників, статистичних та інформаційно-аналітичних джерел. Під час самостійної роботи здійснюється підготовка рефератів, аналітичних записок, в яких висвітлюються питання державного регулювання АПК. Видами контролю знань є поточний, проміжний контроль і підсумкова атестація, яка проводиться у формі іспиту за екзаменаційними білетами.

3. Програма та структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади державного регулювання АПК

Тема 1. Теоретичні основи державного регулювання АПК

Сутність, цілі та принципи державного регулювання АПК. Теоретичні основи співвідношення понять регулювання та саморегулювання. АПК як об'єкт державного регулювання. Методи, механізми та інструменти впливу. Інституційна система державного регулювання АПК. Нормативно-правові засади здійснення державного регулювання АПК. Джерела інформації для прийняття рішень про застосування інструментів регулювання. Поняття регуляторного акту.

Тема 2. Програмно-цільовий підхід до державного регулювання АПК

Основні принципи застосування програмно-цільового методу в державному регулюванні розвитку АПК. Основні принципи та інструменти державного регулювання розвитку галузей рослинництва, тваринництва, переробної та харчової промисловості, інфраструктури, ланцюгів доданої вартості. Нормативно-правові акти формування та контролю реалізації програм підтримки розвитку галузей та секторів. Оцінка ефективності програм державної підтримки сільського господарства. Регіональні програми розвитку сільського господарства та принципи узгодження із державними програмами. Принципи планування розвитку сільського господарства та сільського розвитку в ЄС. Програма розвитку сільського господарства США (Farm Bill). Принципи державного регулювання сільського господарства в КНР.

Змістовий модуль 2. Інструменти та практичні засади державного регулювання АПК в Україні

Тема 3. Фінансово-кредитні, податкові та ринкові інструменти регулювання АПК

Державна підтримка як інструмент державного регулювання розвитку галузей та сфер. Державне регулювання за допомогою прямої підтримки. Структурна політика в розвитку АПК. Сільський розвиток як об'єкт державного регулювання. Інструменти непрямої підтримки. Податкове регулювання АПК. Кредитне регулювання АПК. Державне регулювання інвестиційної діяльності в аграрній сфері. Державне регулювання цін.

Тема 4. Адміністративні інструменти регулювання АПК

Методи кількісного регулювання обсягів продукції на ринку. Квотування виробництва та експорту. Інструменти регулювання доступу на ринок. Ліцензування господарської діяльності. Оцінка регуляторного впливу. Технічні бар'єри в торгівлі (санітарні, фітосанітарні). Стандартизація (технічне регулювання). Зміни клімату та агроекологічні обмеження як причини державного регулювання.

**Структура навчальної дисципліни
“ Державне регулювання АПК ”**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	усього	у тому числі			
		Л	П	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади державного регулювання АПК					
Тема 1. Теоретичні основи державного регулювання АПК	30	2	1		27
Тема 2. Програмно-цільовий підхід до державного регулювання АПК	30	2	1		27
Разом за змістовим модулем 1	60	4	2		54
Змістовий модуль 2. Інструменти та практичні засади державного регулювання АПК в Україні					
Тема 3. Фінансово-кредитні, податкові та ринкові інструменти регулювання АПК	30	2	2		26
Тема 4. Адміністративні інструменти регулювання АПК	30	2	2		26
Разом за змістовим модулем 2	60	4	4		52
Усього годин	120	8	6		106

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теоретичні основи державного регулювання АПК	1
2	Програмно-цільовий підхід до державного регулювання АПК	1
3	Фінансово-кредитні, податкові та ринкові інструменти регулювання АПК	2
4	Адміністративні інструменти регулювання АПК	2
Усього		6

5. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань здобувачами

Питання для підготовки до семестрового екзамену

1. Сутність державного регулювання АПК.
2. Цілі державного регулювання АПК.
3. Принципи державного регулювання АПК.
4. Співвідношення понять регулювання та саморегулювання.
5. Аграрна сфера як об'єкт державного регулювання.
6. Відмінність між поняттями АПК та сільського господарства.
7. Основні органи державної влади із функціями державного регулювання АПК.
8. Основні джерела інформації для прийняття рішень про застосування інструментів регулювання.
9. Поняття регуляторного акту.
10. Програмно-цільовий підхід до державного регулювання розвитку АПК.
11. Основні принципи та інструменти державного регулювання розвитку рослинництва.
12. Основні принципи та інструменти державного регулювання розвитку тваринництва.
13. Основні принципи та інструменти державного регулювання розвитку переробної та харчової промисловості.
14. Основні принципи та інструменти державного регулювання розвитку ринкової інфраструктури.
15. Основні принципи та інструменти державного регулювання розвитку ланцюгів доданої вартості.
16. Нормативно-правові акти формування та контролю реалізації програм підтримки розвитку галузей та секторів.
17. Методичні підходи до оцінки ефективності бюджетних програм державної підтримки сільського господарства.
18. Регіональні програми розвитку сільського господарства як інструмент регулювання розвитку АПК.
19. Закон України «Про державні цільові програми».
20. Методичні підходи до оцінки державних цільових програм розвитку сільського господарства в Україні.
21. Принципи узгодження регіональних програм підтримки розвитку сільського господарства із державними програмами.
22. Види державної фінансової підтримки.
23. Пряма фінансова підтримка.
24. Непряма фінансова підтримка.
25. Закон України «Про державну підтримку сільського господарства».
26. Структурні пропорції як об'єкт державного регулювання.
27. Кооперація як об'єкт державного регулювання.
28. Податкові стимули розвитку АПК.

29. Кредитне регулювання розвитку АПК.
30. Методи стимулювання залучення інвестицій.
31. Державне регулювання цін: способи та ефективність.
32. Інструменти підтримки споживання: інформаційні.
33. Інструменти підтримки споживання: підтримка незахищених верств населення.
34. Меморандуми про взаєморозуміння в контексті ринкового регулювання балансів попиту у пропозиції.
35. Квотування виробництва та індикативне планування.
36. Основні механізми регулювання експорту та імпорту.
37. Довільні документи як інструмент державного регулювання в аграрній сфері.
38. Ліцензування господарської діяльності в аграрній сфері.
39. Закон України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності»
40. Основні положення оцінки регуляторного впливу.
41. Оцінка впливу регуляторного акту на малий бізнес. М-тест.
42. Технічні бар'єри в торгівлі (ТБТ).
43. Вимоги до безпечності продуктів харчування як інструмент регулювання.
44. Технічне регулювання в продовольчій сфері.
45. Вимоги до процесу виробництва: види систем контролю та менеджменту.
46. Наслідки змін клімату для сільського господарства як причини застосування державного регулювання.
47. Паризька угода та її імплементація в аграрній сфері.
48. Агроекологічні вимоги як умова доступу до державної підтримки сільського господарства.
49. Green Deal та його вплив на державне регулювання сільського господарства.
50. Гендерна рівність як об'єкт державного регулювання в аграрній сфері.

6. Методи навчання

Під час викладання курсу передбачено використання методики проблемного навчання, технології дистанційного навчання та модульно-рейтингова системи навчання.

На лекціях зосереджується увага здобувачів на вивченні положень державного регулювання АПК із наведенням прикладів використання методичного інструментарію. Надаються практичні рекомендації щодо планування об'єктів публічної сфери. Лекційний матеріал подається у формі тестових слайдів, схем, графіків, відеофайлів, онлайн-курсів, тренінгів.

Формування вмінь здобувачів за визначеними темами практичних занять відбувається у формі: презентації результатів індивідуальної та колективної роботи; дискусії, круглого столу; виконання практичних завдань; тестування або написання контрольної роботи під час проміжних атестацій.

Самостійна робота полягає у самостійному опрацюванні здобувачами визначених тем у програмі, нормативно-правової бази, навчально-методичної, наукової літератури та інших джерел інформації та передбачає надання відповідей на запитання для самоконтролю. Під час самостійної роботи здобувач працює над дослідженням інструментів державного регулювання АПК.

7. Форми контролю

Видами контролю знань здобувачів вищої освіти є поточний контроль, проміжна та підсумкова атестації. Поточний контроль у формі опитування та виконання завдань здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до виконання конкретної роботи. Проміжна атестація (поточний модульний контроль) проводиться у формі тестування або написання контрольної роботи після вивчення програмного матеріалу кожного змістового модуля. Семестрова атестація проводиться у формі семестрового екзамену у письмовій (електронній) формі за екзаменаційними білетами.

8. Розподіл балів, які отримують здобувачі

Оцінювання здобувачів відбувається згідно Положення про екзамени та заліки у Національному університеті біоресурсів і природокористування України, затвердженого Вченою радою НУБіП України 27.12.2019 року, протокол №5. Після проведення проміжних атестацій із змістових модулів і визначення їх рейтингових оцінок визначається рейтинг здобувача вищої освіти з навчальної роботи R_{HP} (не більше 70 балів) за формулою:

$$R_{HP} = \frac{0,7 \cdot (R^{(1)}_{ЗМ} \cdot K^{(1)}_{ЗМ} + \dots + R^{(n)}_{ЗМ} \cdot K^{(n)}_{ЗМ})}{K_{дис}}, (1)$$

де $R^{(1)}_{ЗМ}, \dots, R^{(n)}_{ЗМ}$ – рейтингові оцінки із змістових модулів за 100-бальною шкалою;

n – кількість змістових модулів;

$K^{(1)зм}, \dots, K^{(n)зм}$ – кількість кредитів Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС) (або годин), передбачених робочим навчальним планом для відповідного змістового модуля;

$K_{дис} = K^{(1)зм} + \dots + K^{(n)зм}$ – кількість кредитів ЄКТС (або годин), передбачених робочим навчальним планом для дисципліни у поточному семестрі.

Максимальний рейтинг здобувача з навчальної роботи за двома змістовими модулями з дисципліни “Державне регулювання АПК” може складати:

$$R_{НР} = \frac{0,7 \cdot (100 \cdot 2 + 100 \cdot 2)}{4} = 70 \text{ балів, (2)}$$

Для визначення рейтингу здобувача із засвоєння дисципліни $R_{дис}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (здобувача) з навчальної роботи $R_{НР}$ (до 70 балів): $R_{ДИС} = R_{НР} + R_{АТ}$.

Рейтинг здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни у балах переводиться у національні оцінки згідно з таблиці 1.

Таблиця 1

Співвідношення між рейтингом здобувача вищої освіти і національними оцінками

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Оцінка “**Відмінно**” виставляється здобувачу вищої освіти, який систематично працював протягом семестру, показав під час екзамену різнобічні і глибокі знання програмного матеріалу, вмів успішно виконувати завдання, які передбачені програмою, засвоїв зміст основної та додаткової літератури, усвідомив взаємозв’язок окремих розділів дисципліни, їхнє значення для майбутньої професії, виявив творчі здібності у розумінні та використанні навчально-програмного матеріалу, проявив здатність до самостійного оновлення і поповнення знань.

Оцінка “**Добре**” виставляється здобувачу вищої освіти, який виявив повне знання навчально-програмного матеріалу, успішно виконує передбачені програмою завдання, засвоїв основну літературу, що рекомендована програмою, показав достатній рівень знань з дисципліни і здатний до їх самостійного оновлення та поповнення у ході подальшого навчання та професійної діяльності.

Оцінка **“Задовільно”** виставляється здобувачу вищої освіти, який виявив знання основного навчально-програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та наступної роботи за професією, справляється з виконанням завдань, передбачених програмою, допустив окремі похибки у відповідях на іспиті і при виконанні іспитових завдань, але володіє необхідними знаннями для подолання допущених похибок під керівництвом науково-педагогічного працівника.

Оцінка **“Незадовільно”** виставляється здобувачу вищої освіти, який не виявив достатніх знань основного навчально-програмного матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, не може без допомоги викладача використати знання при подальшому навчанні, не спромігся оволодіти навичками самостійної роботи.

Навчально-методичний комплекс включає робочу програму, курс лекцій, презентаційні матеріали, завдання для виконання практичних робіт, питання для самопідготовки, комплект тестових завдань для проведення поточного модульного контролю, комплект екзаменаційних білетів, електронний курс.

10. Рекомендована література

Основна:

1. Конституція України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Закон України «Про Кабінет Міністрів України» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>
3. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні»
4. Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15#Text>
5. Податковий Кодекс України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
6. Бюджетний Кодекс України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
7. Закон України «Про ліцензування окремих видів господарської діяльності» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1775-14#Text>
8. Угода ГАТТ-СОТ https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_003#Text
9. Постанова КМУ «Про затвердження методик проведення аналізу впливу та відстеження результативності регуляторного акта» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/308-2004-%D0%BF#Text>
10. Закон «Про митний тариф України»
11. Закон України «Про державні цільові програми» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1621-15#Text>

Інформаційні ресурси:

1. Навчальний портал НУБіП України <https://elearn.nubip.edu.ua/>
2. Офіційний портал Верховної ради України <https://rada.gov.ua/>
3. Офіційний інтернет-представництво Президента України <https://www.president.gov.ua>
4. Урядовий портал <https://www.kmu.gov.ua/>
5. Інформаційно-аналітичний портал АПК України: <https://agro.me.gov.ua/ua>